

LATVIJAS REPUBLIKAS MINISTRU KABINETS

2005.gada 23.martā
Rīgā

Rīkojums Nr.188
(prot. Nr.15 25.§)

Par Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādņem

1. Apstiprināt Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes.

2. Par finanšu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādņēs paredzēto jaunās politikas iniciatīvu īstenošanai lemt kārtējā gada valsts budžeta sagatavošanas procesā kopā ar visu ministriju budžeta prioritāšu pieprasījumiem.

3. Ekonomikas ministrijai izstrādāt un līdz 2005.gada 31.maijam iesniegt noteiktā kārtībā izskatīšanai Ministru kabinetā Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādņu rīcības plānu 2005.–2009.gadam.

4. Ekonomikas ministrijai, sākot ar 2006.gadu, katru gadu līdz 31.janvārim iesniegt noteiktā kārtībā Ministru kabinetā informatīvo ziņojumu par Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādņu īstenošanu.

Ministru prezidenta vietā –
Bērnu un ģimenes lietu ministrs

A.Baštiks

Ekonomikas ministrs

A.K.Kariņš

(Ministru kabineta
2005.gada 23.marta
rīkojums Nr.188)

Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes

(informatīvā daļa)

Saturs

Saīsinājumi	4
Skaidrojumi	4
Ievads.....	6
1. Situācijas raksturojums	7
2. Problēmu formulējums valdības politikas veidošanai valsts un privātās partnerības jomā	10
3. Valsts un privātās partnerības politikas pamatprincipi	14
4. Valsts un privātās partnerības politikas mērķis, politikas un darbības rezultāti un sasniegšanas rādītāji	15
5. Rīcības virzieni politikas mērķu un rezultātu sasniegšanai	16
5.1. Koordinēta VPP procesā iesaistīto institūciju un organizāciju darbība ...	16
5.2. VPP sasaiste ar publisko investīciju plāniem un programmām	16
5.3. VPP procesu veicinošu instrumentu izveide	16
5.4. Tiesiskā ietvara sakārtošana	16
5.5. VPP izpratnes un zināšanu pilnveidošana	17
6. Ietekmes uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem novērtējums.....	18
7. Turpmākās rīcības plānojums	20
8. Pārskatu sniegšanas un novērtēšanas kārtība	20
Pielikums Nr.1 „VPP projektu sagatavošanas fonds”.....	21

Saīsinājumi

EM	Ekonomikas ministrija
VPP	Valsts un privātā partnerība
LIAA	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra
EK	Eiropas Komisija
ES	Eiropas Savienība
MK	Ministru kabinets
IAV	Ieguldījuma atbilstošā vērtība
RAPLM	Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija
FM	Finanšu ministrija
IKP	Iekšzemes kopprodukts
LR	Latvijas Republika
UR	Uzņēmumu reģistrs
EUROSTAT	Eiropas Savienības Statistikas Birojs

Skaidrojumi

Ieguldījuma atbilstošā vērtība¹ (IAV) - vislabvēlīgākā izmaksu un kvalitātes kombinācija, lai apmierinātu lietotāja (sabiedrības) prasības. IAV analīzi izmanto, lai noteiktu ieguldījumu finansiālo lietderību, pakalpojuma kvalitāti, pakalpojuma vadības integritāti, kas saista pakalpojuma samaksu ar izpildījumu un kas ir viegli pārraugāma un kontrolējama. IAV novērtēšana ir kompleksa procedūra, kas ietver daudzas komponentes, jo IAV novērtējums neietver tikai finansiālu analīzi, tas ietver arī vairāku kvalitatīvu rādītāju izvērtējumu.

Komersants – Atbilstoši 2000.gada 13.aprīļa *Komerclikumam*, komersants ir komercreģistrā ierakstīta fiziskā persona (individuālais komersants) vai komercsabiedrība (personālsabiedrība un kapitālsabiedrība).

Publiska persona - Atbilstoši 2003.gada 6.jūnija *Valsts pārvaldes iekārtas likumam*, publiska persona ir Latvijas Republika kā sākotnējā publisko tiesību juridiskā persona un pašvaldība vai cita ar likumu vai uz likuma pamata izveidota publiska persona, kurai ar likumu piešķirta sava

---

¹ Termins „Value for money” - no angļu valodas

autonoma kompetence, kas ietver arī sava budžeta veidošanu un apstiprināšanu. Tās darbojas saskaņā ar publisko tiesību principiem.

Privātpersona - Atbilstoši 2003.gada 6.jūnija *Valsts pārvaldes iekārtas likumam*, privātpersona ir fiziskā persona vai privāto tiesību juridiskā persona

Privātais sektors – privātpersonu kopums.

Valsts sektors – publisko personu kopums.

Valsts un privātā partnerība - sadarbība starp publisku personu un privātpersonu, kuras ietvaros kāds publiskais pakalpojums uz līguma pamata tiek nodots privātpersonai uz noteiktu laika periodu un nosacījumiem, lai nodrošinātu publiskos pakalpojumus un piesaistītu privātā sektora resursus.

Ievads

Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes (turpmāk tekstā *Pamatnostādnes*) izstrādātas ar mērķi noteikt valdības politiku, pamatprincipus, mērķus un prioritātes valsts un privātās partnerības izmantošanas veicināšanā. Valsts un privātās partnerības politika ir budžeta un finanšu politikas, uzņēmējdarbības politikas, reģionālās politikas sastāvdaļa.

Pamatnostādnes analizē esošo situāciju, formulē pastāvošās problēmas un nosaka pasākumu kopumu valsts un privātās partnerības veicināšanai.

Pamatnostādnes ir izstrādātas laika posmam no 2005. līdz 2009. gadam. Ik gadu šajā posmā tiek paredzēta atskaitīšanās par pamatnostādņu ieviešanu.

Pamatnostādnes ir izstrādātas atbilstoši 2002. gada 12. marta MK noteikumos Nr. 111 “*Ministru kabineta kārtības rullis*” noteiktajai politikas plānošanas dokumentu izstrādes kārtībai un ņemot vērā Ministru kabinetā apstiprinātās *Politikas plānošanas pamatnostādnes*.

1. Situācijas raksturojums

Valsts un privātā partnerība (VPP) ir sadarbība starp publisku personu un privātpersonu, kuras mērķis ir kopīgi sniegt pakalpojumus sabiedrībai, kurus tradicionāli sniedz valsts sektors. Lai gan VPP ir budžeta un finanšu politikas, uzņēmējdarbības politikas, reģionālās politikas sastāvdaļa, kā liecina starptautiskā pieredze, lai veicinātu šī mehānisma izmantošanu ir nepieciešama skaidri definēta valsts nostāja un politika šajā jomā. VPP politika Latvijā šobrīd ir jauna un nav noteikta nevienā politikas plānošanas dokumentā, lai gan Valdības deklarācijā ir noteikts, atbalstīt VPP izmantošanu. Tāpēc šīs *Pamatnostādnes* ir izstrādātas, lai noteiktu VPP politikas mērķus, uzdevumus un svarīgākos veicamos pasākumus. VPP politika Latvijā ir izveidota, lai veicinātu 1. tabulas otrajā un trešajā kolonā uzskaitītos VPP veidus.

Pasaulē vairāk kā 30 valstīs VPP ir kļuvis par tradicionālu instrumentu publisko investīciju projektu realizācijā. Partnerība starp privāto un valsts sektoru ir ļāvusi realizēt nozīmīgu skaitu infrastruktūras projektu, kas tradicionāli nebūtu realizēti vispār, vai finansējums tiem būtu jāgaida vēl ilgu laiku. Turklāt, kā rāda Lielbritānijas pieredze, realizējot projektu ar VPP metodi 78% gadījumu tiek panākta projekta realizācija paredzētajā laikā un vai ātrāk un plānotajos budžeta ietvaros, kamēr realizējot projektus ar tradicionālo iepirkuma metodi šis rādītājs ir tikai ~ 30% gadījumu.²

VPP mehānisma izmantošana ir salīdzinoši komplicēta, un ne vienmēr pielāgojuma visiem publisko investīciju projektiem. VPP projektiem ir grūti rast tipveida risinājumus, tādēļ, lai potenciālais VPP projekts būtu veiksmīgs, ir jāievēro vairāki priekšnosacījumi:

- 1) projektam ir jābūt salīdzinoši lielam;
- 2) projektā iesaistīto pakalpojumu un ar to saistītos aktīvus ir iespējams novērtēt ilgtermiņā, ievērojot “pilna dzīves cikla” izmaksu principu;
- 3) sagatavojot projektu tiek veikta risku analīze un vadība;
- 4) projektā iesaistītajam pakalpojumam var definēt standartu un vēlamos rezultātus;
- 5) komersantiem, kuri piedalās projektā ir jānodrošina brīvu piekļūšanu tirgum un godīgu konkurenci;
- 6) komersantiem, kuri piedalās projektā, ir pieredze konkrētajā nozarē;
- 7) plānotā projekta nozarē tehnoloģiju attīstība ir stabila;
- 8) projektam ir jānodrošina sabiedrības intereses un jāmaksimizē iegūtos labumus.

Tā kā VPP ir dinamisks process, un katrs konkrētais partnerības gadījums ir atkarīgs no dažādiem apstākļiem, piemēram, līguma nosacījumiem, finansējuma

²HM Treasury research „PFI: meeting the investment challenge”, London, UK, 2003

Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes”, (apstiprinātas ar Ministru kabineta 23.03.2005. rīkojumu Nr. 188); Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes (informatīvā daļa)

plūsmas shēmām, objekta vai pakalpojuma specifikas, tiek izdalīti dažādi VPP veidi, no kuriem biežāk izmantotie ir koncesijas ar lietotājmaksu, koncesijas bez lietotājmaksas jeb DBFO tipa projekti³, BOT tipa projekti⁴, u.t.t.

1. Tabula „VPP veidi”

1	2	3
Risku nodošana privātajam sektoram	Zema	Vidēja
VPP veids	- Pakalpojumu līgumi - Projektēšanas – būvniecības apvienotie līgumi - Apsaimniekošanas un administrēšanas līgumi u.c.	- Koncesija ar lietotājmaksu - Koncesija bez lietotājmaksas - BOT līgumi u.c.
Regulējošie tiesību akti	1. Likums <i>Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām</i> 2. Likums <i>Par iepirkumu sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju vajadzībām</i> 3. Nozaru likumdošana	1. <i>Koncesiju likums</i> 2. Nozaru likumdošana

VPP tiek izmantota virknē tautsaimniecības sektoru. Tradicionāli VPP tiek izmantota satiksmes nozarē, sabiedriskā transporta nodrošināšanā, izglītībā (mācību iestāžu būvniecība un uzturēšana), pašvaldību mājokļu būvniecībā un uzturēšanā, ūdensapgādē un notekūdeņu attīrīšanā, atkritumu saimniecībā, veselības aprūpē, IT, cietumu būvniecībā un uzturēšanā u.c. Arī Latvijā būtiskākās nozares, kurās ir perspektīvas VPP izmantošanai, ir – satiksmes infrastruktūras nodrošināšana, sabiedriskais transports, siltumapgāde, mājokļu būvniecība un uzturēšana, ūdensapgāde, atkritumu apsaimniekošana u.c.

Līdz ar VPP lomas pieaugumu vairākās ES dalībvalstīs, arī ES institūcijās sāk pievērst lielāku uzmanību VPP jautājumam. Lai gan šobrīd nav izveidota vienota Eiropas Savienības VPP politika un likumdošana, ir izdoti vairāki pārskati un nostājas dokumenti attiecībā uz VPP. Galvenokārt ES aktivitātes valsts un privātās partnerības jomā ir saistībā ar TEN⁵ Autoceļu tīkla

³ saīsinājums no angļu valodas vārdiem – “*design – finance – build – operate*”

⁴ saīsinājums no angļu valodas vārdiem – “*build – operate – transfer*”

⁵ Trans European Network – no angļu valodas

Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes”, (apstiprinātas ar Ministru kabineta 23.03.2005. rīkojumu Nr. 188); Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes (informatīvā daļa)

programmu, kur VPP ir atvēlēta nozīmīga loma autoceļu tīkla izveidē. Attiecībā uz VPP tiesiskajiem aspektiem, Eiropas Komisija (EK) ir izdevusi „Vadlīnijas sekmīgai valsts un privātai partnerībai”,⁶ „Zaļo grāmatu par VPP, koncesijām un publisko iepirkumu”.⁷ Papildus, EUROSTAT ir publicējis lēmumu par to, kā VPP darījumi ir jāuzskaita nacionālajos kontos, un jau tuvākajā laikā plāno izdot attiecīgās vadlīnijas.

Latvijā šobrīd VPP pielietošana nav plaši izplatīta un Koncesiju reģistrā ir reģistrēti tikai 14 salīdzinoši mazi koncesiju līgumi. Bez tam, var identificēt atsevišķus gadījumus, kad publiskajos projektos netieši tiek pielietota VPP struktūra. Tas ir ļoti mazs rādītājs, ņemot vērā augsto nepieciešamību pēc investīciju projektiem Latvijā.

Latvijā likumīgi priekšnoteikumi valstij un pašvaldībām veidot VPP projektus un nodot pakalpojumu sniegšanas tiesības privātajam sektoram tika radīti 2000. gada 20.janvārī, kad Latvijas Republikas Saeima pieņēma *Koncesiju likumu*. Šis likums regulē tādus VPP veidus, kā koncesijas ar lietotājmaksu, koncesijas bez lietotājmaksas jeb DBFO tipa projekti un BOT tipa projekti.

Līdz ar to, ka koncesijas Latvijā netika pienācīgi piemērotas, Ekonomikas ministrijas vadītā darba grupa izstrādāja, un Ministru kabinets 2002. gada 16. aprīlī izskatīja un apstiprināja “Koncesiju veicināšanas (privātā kapitāla piesaiste valsts funkciju veikšanai) koncepciju”, nolemjot:

- 1) veikt grozījumus Ekonomikas ministrijas nolikumā, paredzot valsts un privātās partnerības politikas izstrādes funkciju;
- 2) izstrādāt grozījumus Ministru kabineta 1995.gada 21.novembra noteikumos Nr.360 “Bezpeļņas organizācijas valsts akciju sabiedrības “Latvijas Attīstības aģentūras statūti”, paredzot Latvijas Attīstības aģentūrai vienlaikus ar Privatizācijas aģentūras funkciju pārņemšanu uzsākt pildīt koncesiju veicināšanas funkciju.

Atbilstoši koncepcijai - 2003. gada septembrī EM darbu uzsāka Koncesiju nodaļa, bet 2004. gada februārī Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra uzsāka darbu pie VPP veicināšanas, un 2004.gada maijā LIAA tika izveidota VPP nodaļa.

2004.gada 10.augustā Ministru kabinets apstiprināja noteikumus Nr.700 “Koncesiju līgumu reģistrācijas, uzskaites un kontroles kārtība”, kas paredz koncesiju līgumu reģistrācijas kārtību, nosakot, ka koncesiju līgumu reģistru ved Uzņēmumu Reģistrs, bet koncesijas līguma saistību izpildi kontrolē koncedents.

⁶ „Guidelines for successful Public – private partnerships” – no angļu valodas

⁷ Green paper on PPPs and public procurement and concessions – no angļu valodas

2. Problēmu formulējums valdības politikas veidošanai valsts un privātās partnerības jomā

Valsts un privātās partnerības sekmīgu izmantošanu Latvijā šobrīd ietekmē plašs faktoru loks.

Izvērtējot esošo situāciju, kā būtiskākās problēmas veiksmīgai VPP mehānisma izmantošanai var identificēt:

1) Koordinācijas trūkums starp institūcijām VPP jomā;

Šobrīd trūkst koordinētas sadarbības starp VPP procesā iesaistītajām institūcijām, kas būtiski traucē veiksmīgai VPP politikai kopumā un VPP mehānisma izmantošanas attīstībai.

Līdzās EM un LIAA ir citas institūcijas, kurām ir būtiska ietekme uz VPP izmantošanas iespējām:

- a) *Ministru kabinets (MK)*, kas ir augstākais valsts izpildvaras orgāns un atbilstoši *Koncesiju likumam*, MK pārziņā ir lēmuma pieņemšana par VPP projekta uzsākšanu, ja VPP projekts ir valsts pārziņā.
- b) *Finanšu ministrija (FM)* - VPP mehānisms, pēc būtības, ir alternatīvs valsts kapitāla iepirkums, līdzās tradicionālajam iepirkumam. FM, kā galvenajai valsts finanšu plānošanas un uzraudzības institūcijai, ir būtiska loma VPP politikas veidošanā sekojošos virzienos:
  - I. FM pārziņā ir budžeta plānošana. VPP var radīt iespaidu uz valsts kopbudžetu - gan budžeta deficītu, gan valsts parādu. Turklāt Latvijā šobrīd nav izstrādāta kārtība kādā VPP projekti tiek atspoguļoti valsts budžetā un nacionālajos kontos;
  - II. FM pārziņā ir valsts un pašvaldību iepirkuma uzraudzība un procedūru veidošana. Sadarbībā ar FM, ir jāizstrādā kvalitatīvas VPP procedūras;
  - III. FM pārziņā ir ES Struktūrfondu vadība, bet atbilstoši Eiropas Komisijas viedoklim, VPP mehānisms var tikt izmantots projektos, kas tiek finansēti no ES Struktūrfondu un Kohēzijas fonda līdzekļiem.

- c) *Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija (RAPLM)* - atbilstoši starptautiskajai praksei VPP mehānisms pārsvarā tiek izmantots pašvaldību un reģionālās attīstības veicināšanai, līdz ar to RAPLM nākotnē ieņems aizvien būtiskāku lomu VPP politikas veidošanā trīs virzienos:
- I. RAPLM pārziņā ir reģionālās attīstības politikas veidošana, un VPP mehānisms var būt nozīmīgs mehānisms reģionālās attīstības politikas realizācijā;
  - II. RAPLM pārziņā ir Nacionālā attīstības plāna projekta 2007.-2013. gadam” sagatavošana un, kā rāda Īrijas pieredze, Attīstības plānā paredzot projektu realizāciju ar VPP mehānismu, var efektīvi apgūt ES finansējumu;
  - III. RAPLM ir pašvaldību uzraudzības funkcija, kas ļauj izvērtēt VPP mehānisma adekvātu pielietojumu un novērst pašvaldību mantas nelietderīgu izmantošanu.
- d) *Nozaru ministrijas (to padotības un pārraudzības iestādes)*, kuras ir potenciālie VPP projektu realizētāji.
- e) *Pašvaldības*, kuras ir potenciālie VPP projektu realizētāji.

2) VPP instruments netiek sasaistīts ar publisko investīciju plāniem un programmām (pašvaldību, valsts un ES);

Lai gan viens VPP izmantošanas būtiskākajiem iemesliem ir nodrošināt pietiekamu investīciju apjomu nepieciešamajiem publisko pakalpojumu un infrastruktūras nodrošināšanas projektiem, Latvijā nevienā publisko investīciju plānā vai programmās, nav pieļauta VPP mehānisma izmantošana. Tādejādi tiek kavēta gan veiksmīga VPP attīstība, gan netiek izmantotas tās iespējas, ko VPP var sniegt. Tāpēc ir nepieciešams sasaistīt VPP ar Valsts investīciju politiku un veikt VPP izmantošanas analīzi tautsaimniecības nozarēs.

3) VPP procesu atbalstošo instrumentu trūkums:

Atbilstoši starptautiskajai pieredzei, ir virkne VPP procesu atbalstošo instrumentu:

- a) viens no būtiskākajiem valsts uzdevumiem VPP ietvarā, ir sniegt vadlīnijas par VPP procesa dažādajiem aspektiem. Lai visaptveroši izskaidrotu VPP dažādos aspektus, ir jāizstrādā VPP projektu vadības cikla rokasgrāmata, kas sastāvētu no sekojošiem galvenajiem blokiem:

Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes”, (apstiprinātas ar Ministru kabineta 23.03.2005. rīkojumu Nr. 188); Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes (informatīvā daļa)

- I. VPP projekta lietderīguma – Ieguldījumam atbilstošās vērtības (IAV) izvērtējums – izstrādes procesā;
- II. VPP projekta risku vadība;
- III. VPP projekta finanšu vadība;
- IV. VPP projekta juridiskie aspekti;
- V. VPP iepirkums un piedāvājumu izvērtēšanas kritēriji.

- b) Lai arī ir skaidrs, ka katrs VPP projekts ir unikāls un tam nevar piemērot noteiktu standartizācijas pakāpi, ir nepieciešams identificēt to minimālās informācijas apjomu, kas ir jāiekļauj jebkurā VPP projektā, un izveidot standartizētu VPP līguma matricu. Tādā veidā tiktu nodrošināta VPP līguma kvalitāte un tiktu mazinātas administratīvās izmaksas projekta sagatavošanai, kas dažkārt var sastādīt 5-12% no kopējām projekta izmaksām⁸. Papildus, ir jāizskata iespēja izstrādāt arī citus standartizētus dokumentus, piemēram, uz iepirkumu attiecināmā dokumentācija.
- c) VPP projektu sagatavošana un realizācija ir komplicēta procedūra, kurai nepieciešami salīdzinoši lieli laika un finansiālie resursi. Tā atmaksājas un sniedz gaidītos rezultātus tikai tad, ja ir veikta detalizēta priekšizpēte un citi sagatavošanās darbi. Valsts pārvaldē un pašvaldībās zināšanu un finansiālo resursu šādas priekšizpētes veikšanai bieži trūkst. Atbilstoši Īrijas pieredzei VPP veicināšanā, VPP politikas attīstības fāzē valstij ir jāizveido valsts atbalsta instruments VPP projektu sagatavošanai – VPP projektu atbalsta fonds.

4) Labākajai starptautiskajai praksei atbilstošu VPP projektu trūkums, kas varētu tikt izmantoti, kā piemēri;

Lai gan EM un LIAA šajā gadā darbojas pie vairāku pilotprojektu realizācijas, tomēr tie nevarēs kalpot kā “labais piemērs”, jo EM un LIAA pilotprojektu sagatavošanas un realizācijas procesā ir tikai konsultatīvas tiesības un nav iespēju ietekmēt lēmuma pieņemšanu.

5) Trūkumi esošajā tiesisko aktu kopumā, kas regulē VPP;

Koncesiju likumā, ir identificētas neatbilstības ES Iepirkumu direktīvām, kuras jau tuvākajā laikā tiek plānots novērst.

6) Zināšanu trūkums par VPP mehānismu;

---

⁸ Michael Klein (ed.): *Concessions for infrastructure. A guide to their design and award*, World Bank, www.worldbank.org

Šobrīd Latvijā vispārējais zināšanu līmenis par VPP ir nepietiekošs, un daudzējādā ziņā “izkropļots”:

- a) ir noraidoša attieksme pret VPP izmantošanu gan privātpersonu, gan publisko personu vidū;
- b) nav vienota izpratne par VPP kā mehānismu;
- c) nav zināšanu kā veidot VPP projektus.

Būtiskākie identificētie iemesli - negatīvā privatizācijas procesa uztvere sabiedrībā kopumā, kā rezultātā jebkāda sadarbība ar privāto sektoru tiek uztverta kā valsts mantas izsaimniekošanas mēģinājums; zināšanu trūkums nozaru ministrijās par VPP kā investīciju realizācijas mehānismu; pašvaldību tendence organizēt un kontrolēt visus notiekošos procesus pašvaldībā, nenododot atbildību, jo privātais sektors tiek uztverts kā neuzticams partneris, politiskais risks būt pirmajiem, un negūt sabiedrības atbalstu u.c. iemesli.

3. Valsts un privātās partnerības politikas pamatprincipi

Latvijā VPP ir jauns mehānisms, tāpēc nosakot VPP politikas virzienus tiek ņemti vērā ES dalībvalstīs un citās pasaules valstīs noteiktie pamatprincipi. VPP pamatprincipu ievērošana ir būtiska, lai sasniegtu vēlamos rezultātus. Balstoties uz svarīgāko faktoru un, ar to saistīto, problēmu analīzi Latvijā šobrīd kā VPP politikas pamatprincipi ir jāizvirza:

- 1) Sekmēt kvalitatīvu un lietderīgu publisko investīciju projektu realizāciju, kuri sniedz pierādījumus par IAV esamību projektā.
- 2) Panākt efektīvāku sabiedrības vajadzību apmierināšanu, ar VPP palīdzību piedāvājot inovatīvus risinājumus un nodrošinot publisko pakalpojumu plašāku pieejamību.
- 3) Veicināt atbilstošu un samērīgu risku identifikāciju, kvantifikāciju un pārdali VPP projektos.
- 4) Panākt, lai visā VPP projektu ciklā tiktu ievērota atklātība, caurspīdīgums un godīgums.
- 5) Nodrošināt VPP projektu atbilstību Tautsaimniecības vienotai stratēģijai.

4. Valsts un privātās partnerības politikas mērķis, politikas un darbības rezultāti un sasniegšanas rādītāji

VPP ir mehānisms, kuru prasmīgi izmantojot iespējams sasniegt būtiskus ieguvumus gan publiskajām personām, gan publisko pakalpojumu izmantotājiem – nodokļu maksātājiem, gan komersantiem, kuri meklē jaunas biznesa iespējas. Lai VPP tiktu izmantots pietiekami plaši un atbilstoši sabiedrības interesēm, valstij ir jāveido vienota VPP politika, nosakot skaidrus VPP izmantošanas mērķus un prioritātes, kā arī veidojot atbilstošu vidi – tiesisko un institucionālo ietvaru. Tāpēc –

Latvijas VPP politikas mērķis ir panākt, lai VPP kļūst par nozīmīgu mehānismu publisko pakalpojumu un infrastruktūras nodrošināšanā.

2.tabula „VPP politikas rezultāti un to sasniegšanas rādītāji”

Politikas rezultāti	Sasniegšanas rādītāji
Lielāks realizēto investīciju projektu skaits ar privātā sektora resursu piesaisti	1) Realizēto VPP projektu skaita pieaugums par 30% gadā (atskaites punkts – TM sniegtā informācija par 14 reģistrētajiem koncesijas projektiem Uzņēmumu Reģistrā uz 02/12/2004); 2) Realizēto VPP projektu apjoms 1% no IKP.
Sakārtota VPP procesu regulējošā un veicinošā vide	<ul style="list-style-type: none"> - VPP procesu regulējošo normatīvo aktu atbilstība starptautiskajām normām - Stiprināta institucionālā kapacitāte: <ul style="list-style-type: none"> - noorganizētie 5 reģionālie semināri; - reizi pusgadā izstrādāti un publicēti Informatīvie bukleti par VPP norisēm valstīm; - izstrādāta VPP projekta cikla metodika.

Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes”, (apstiprinātas ar Ministru kabineta 23.03.2005. rīkojumu Nr. 188); Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes (informatīvā daļa)

5. Rīcības virzieni politikas mērķu un rezultātu sasniegšanai

5.1. Koordinēta VPP procesā iesaistīto institūciju un organizāciju darbība

- 1) nostiprināt VPP procesu koordinējošo institūciju (EM un LIAA) kapacitāti un lomu, lai panāktu koordinētāku procesa attīstību un uzlabotu VPP projektu kvalitāti;
- 2) noteikt VPP projektu sagatavošanas un uzraudzības kārtību Latvijā;
- 3) pilnveidot VPP politikas vadības modeli, izveidojot starpministriju VPP Starpministriju darba grupu un VPP Konsultatīvo padomi;

5.2. VPP sasaiste ar publisko investīciju plāniem un programmām

- 1) veikt tautsaimniecības nozaru analīzi VPP skatījumā, noteikt prioritārās nozares, kurās tiktu izmantota VPP un izveidot projektu sarakstu prioritārā secībā;
- 2) izstrādāt kārtību lietderīgākā projekta finansēšanas modeļa izvēlei publisko investīciju projektu realizācijai;
- 3) nodrošināt VPP instrumenta izmantošanu investīciju plānos un programmās (pašvaldību, valsts un ES)

5.3. VPP procesu veicinošu instrumentu izveide

- 1) izveidot finansiālo valsts atbalsta instrumentu projektu sagatavošanai – VPP projektu -sagatavošanas fondu (skatīt Pielikumu);
- 2) sagatavot metodoloģiju VPP projektu vadības ciklam;
- 3) izstrādāt tipveida dokumentus VPP projektu sagatavošanai.

5.4. Tiesiskā ietvara sakārtošana

- 1) Pilnveidot *Koncesiju likumu*;
- 2) Veikt nozaru likumdošanas analīzi, identificējot šķēršļus VPP izmantošanai;

Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes”, (apstiprinātas ar Ministru kabineta 23.03.2005. rīkojumu Nr. 188); Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes (informatīvā daļa)

- 3) Izveidot efektīvu informācijas apmaiņu ar VPP projektu realizētājiem būtisko likumdošanas nepilnību identificēšanai un novēršanai;
- 4) Labākās prakses un informācijas iegūšanas nolūkos, veidot ciešu sadarbību ar ES dalībvalstu atbildīgajām institūcijām par VPP politikas realizāciju un EK.

5.5. VPP izpratnes un zināšanu pilnveidošana

- 1) sagatavot VPP apmācību un informatīvo semināru programmas publiskajām personām;
- 2) izveidot VPP komunikāciju stratēģiju;
- 3) izveidot un regulāri atjaunot VPP mājas lapu internetā, kurā būtu apkopota visa informācija (skaidrojošie materiāli, normatīvie akti, metodoloģija un vadlīnijas, standartizēti dokumenti, aktualitātes, situācijas raksturojums u.c. informācija);
- 4) veikt VPP mārketinga pasākumus.

6. Ietekmes uz valsts budžetu un pašvaldību budžetiem novērtējums

Sasniedzot valsts un privātās partnerības politikā izvirzītos mērķus un rezultātus, tiks panākta pozitīva ietekme uz valsts un pašvaldību budžetiem, jo palielināsies realizēto investīciju projektu skaits, samazināsies projektu realizācijas laiks un nepieciešamie finansiālie līdzekļi, kā arī uzlabosies publisko pakalpojumu un infrastruktūras kvalitāte un pieejamība, kas atstāj pozitīvu iespaidu uz tautsaimniecības attīstību.

Pamatnostādņu ieviešanas pasākumi vidējā termiņā ir saistīti ar valsts budžeta izdevumu palielināšanu. Šobrīd VPP politikas realizācijai no valsts budžeta EM un LIAA saņem līdzekļus, kas sedz tikai EM Koncesiju nodaļas un LIAA VPP nodaļas darbinieku atalgojumu un administratīvos izdevumus, tāpēc Pamatnostādnēs noteikto rīcības virzienu izpildei ir noteikts indikatīvs nepieciešamais finansējums. Indikatīvās izmaksu pozīcijas veidotas balstoties uz EM iepriekšējo pieredzi un apkopoto informāciju par konsultāciju uzņēmumu pakalpojumu cenām. Izmaksas ievērojami sadārdzina fakts, ka Latvijā šobrīd nav atbilstošu zināšanu VPP jomā un tās ir jāiepērk no ārvalstīm.

3. tabula „Indikatīvais nepieciešamais valsts budžeta finansējums pa gadiem, Ls tūkst.”

Rīcības virziens	2006	2007	2008	2009
VPP izpratnes un zināšanu pilnveidošana				
- sagatavot VPP apmācību un informatīvo semināru programmas publiskajām personām; <i>Norādītajā summā ietverts -</i>	28,4	28,4	28,4	28,4
○ <i>VPP apmācību programmu vadītāja štata vietas izveide LIAA (6000 Ls gadā);</i>				
○ <i>Padziļinātu apmācības semināru vadīšana, piesaistot ārvalstu un vietējos ekspertus (10 semināri gadā, 1500 Ls par semināru);</i>				
○ <i>Informatīvo semināru vadīšanas reģionos administratīvās izmaksas – seminārus organizē un vada LIAA darbinieks (10 semināri gadā, 200 Ls par semināru)</i>				
<i>2005. gadā attiecīgi VPP apmācību programmu vadītājs darbu uzsāktu jūnijā,</i>				

Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes”, (apstiprinātas ar Ministru kabineta 23.03.2005. rīkojumu Nr. 188); Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes (informatīvā daļa)

<i>tiktu organizēti 5 apmācību semināri un 5 informatīvie semināri.</i>				
- izveidot VPP komunikāciju stratēģiju; <i>Iepirkums par pētījuma „VPP komunikāciju stratēģija” izstrādi.</i>	5,0	-	-	-
- izveidot un regulāri atjaunot VPP mājaslapu internetā, kurā būtu apkopota visa informācija (skaidrojošie materiāli, normatīvie akti, metodoloģija un vadlīnijas, standartizēti dokumenti, aktualitātes, situācijas raksturojums u.c. informācija) <i>Iepirkums par VPP mājaslapas dizaina un satura izstrādi.</i>	1,0	-	-	-
VPP sasaiste ar publisko investīciju plāniem un programmām				
- veikt tautsaimniecības nozaru analīzi VPP skatījumā, noteikt prioritārās nozares, kurās tiktu izmantota VPP un izveidot projektu sarakstu prioritārā secībā; <i>Iepirkums par pētījuma „Tautsaimniecības nozaru analīze VPP skatījumā” izstrādi</i>	1,0	-	-	-
VPP procesu veicinošu instrumentu izveide				
- izveidot finansiālo valsts atbalsta instrumentu projektu sagatavošanai – VPP projektu -sagatavošanas fondu (uz noteiktu laika posmu); <i>VPP fonda apraksts dots Pielikumā.</i>	250,0	250,0	250,0	250,0
- sagatavot metodoloģiju VPP projektu vadības ciklam; <i>VPP projektu vadības cikla metodoloģija ietver 6 būtiskus posmus (skatīt 2. nodaļu). Indikatīvais nepieciešamais finansējums šādas metodoloģijas izstrādei noteikts aptaujājot Konsultantu uzņēmumus, kuru tarifi ir vidēji 50Ls par cilvēkstundu. 2006. gadā paredzēts izsludināt konkursu par visas metodoloģijas izstrādi. Attiecīgi 2007.-2009. gadā paredzēti finansu līdzekļi nelieliem metodoloģijas papildinājumiem un precizējumiem.</i>	140,0	5,0	5,0	5,0
- izstrādāt tipveida dokumentus VPP projektu sagatavošanai.	20,0	-	-	-
KOPĀ	445,4	284,8	286,3	287,8

Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes”, (apstiprinātas ar Ministru kabineta 23.03.2005. rīkojumu Nr. 188); Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes (informatīvā daļa)

7. Turpmākās rīcības plānojums

Latvijas valsts un privātās partnerības politikas pamatnostādņu īstenošanai tiek izstrādāts Valsts un privātās partnerības politikas plāns 2005. – 2009. gadam trīs mēnešu laikā pēc pamatnostādņu akceptēšanas Ministru kabinetā. Par rīcības plāna izpildi atbildīgā institūcija – Ekonomikas ministrija.

Rīcības plāns tiks izstrādāts konsultējoties ar citām saistītajām institūcijām – Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministriju, Finanšu ministriju, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūru u.c. valsts institūcijām. Rīcības plāna izstrādē plānots iesaistīt arī nevalstiskās organizācijas.

8. Pārskatu sniegšanas un novērtēšanas kārtība

Ikgadējie pārskati par rīcības plāna izpildi iepriekšējā gadā tiks sagatavoti un iesniegti Ministru kabinetam informatīva ziņojuma veidā līdz nākošā gada 31.janvārim. Ja nepieciešams, tiks iesniegti priekšlikumi pamatnostādņu vai rīcības plāna aktualizācijai.

Rīcības plāna izpildes gaita, tiek vērtēta, lai kopumā novērtētu pamatnostādņu īstenošanu.

**Pielikums pamatnostādņu
„Latvijas Valsts un privātās
partnerības pamatnostādnes”
informatīvajai daļai**

Nr.1 „VPP projektu sagatavošanas fonds”

VPP projektu sagatavošana un realizācija ir komplicēta procedūra, kurai nepieciešami salīdzinoši lieli laika un finansiālie resursi. Valsts pārvaldē un pašvaldībās zināšanu un finansiālo resursu šādas priekšizpētes veikšanai bieži trūkst. Atbilstoši Īrijas pieredzei VPP veicināšanā, VPP politikas attīstības fāzē valstij ir jāizveido valsts atbalsta instruments VPP projektu sagatavošanai – VPP projektu atbalsta fonds (šādi fondi darbojas arī Austrālijā, Balkānu reģionā u.c.)

Īrijas VPP projektu atbalsta fonds

1999. gada beigās Īrijā tika izveidots VPP fonds, lai veicinātu pašvaldības izmantot VPP mehānismu un finansiāli atbalstītu projektu sagatavošanu. Īrijas valdība ieguldīja šajā fondā 5 mlj. eiro laika periodam līdz 2004. gada beigām. Sākotnēji bija paredzēts, ka fonds darbosies līdz 2002. gada beigām, bet tā darbs tika pagarināts vēl uz 2 gadiem.

Pašvaldības piesakot identificēto projektu var saņemt finansējumu tehniski ekonomisko pamatojumu, biznesa plānu, risku novērtējumu sagatavošanai, izmaksu projektēšanai un konsultantu apmaksai. Ja projekts ir peļņu nesošs, pašvaldībai noteikti jāparedz, ka privātais partneris pēc līguma noslēgšanas atmaksās sagatavošanai izlietos līdzekļus. Turklāt šie atgūtie līdzekļi ir jāizmanto tikai jaunu VPP projektu sagatavošanai. Līdz ar to ar VPP fonda palīdzību, tiek efektīvi veicināta VPP izmantošana.

Finansējums no VPP fonda netiek piešķirts, ja šis projekts ir iesniegts finansējuma saņemšanai citās institūcijās. Turklāt piešķirtais finansējums nedrīkst tikt izmantots, lai apmaksātu pašvaldības darbinieku darbu un citus administratīvos izdevumus. Pašvaldību pieteiktie VPP projekti finansējuma saņemšanai no Īrijas VPP fonda tiek vērtēti pēc sekojošiem kritērijiem:

- Pakalpojuma nozīmīgums / sabiedrības ieguvumi;
- Komerčiālā dzīvotspēja;
- Pierādījumi par “ieguldījumam atbilstošu vērtību”
- Jaunievedumi;
- Iespējas izmantot kā “paraugprojektu”, veidojot precedentus.

Iespējamie VPP projektu sagatavošanas fonda modeļi Latvijā

Atbalstu no VPP projektu sagatavošanas fonda varēs saņemt projektu priekšizpētēm (tehniski ekonomisko pamatojumu, biznesa plānu, risku novērtējumu sagatavošanai, izmaksu projektēšanai un konsultantu apmaksai)

Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes”, (apstiprinātas ar Ministru kabineta 23.03.2005. rīkojumu Nr. 188); Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes (informatīvā daļa)

visas publiskās personas, kas identificējušas potenciālu VPP projektu. Šim fondam ir iespējami vairāki modeļi –

- Publiskās personas, kuras saņēmušas finansējumu no VPP projektu sagatavošanas fonda, pēc projekta realizācijas atmaksā projekta sagatavošanai saņemto finansējumu fondā;
- Publiskās personas, kuras saņēmušas finansējumu no VPP projektu sagatavošanas fonda, pēc projekta realizācijas, saņem no privātā partnera projekta sagatavošanai izlietoto finansējumu, un lieto to jaunu VPP projektu sagatavošanai;
- Publiskās personas, kuras saņēmušas finansējumu no VPP projektu sagatavošanas fonda, saņemto naudu fondā neatmaksā. Šajā scenārijā VPP fonds kalpo kā VPP procesa katalizators valstī;
- Jebkurš no iepriekšminētajiem veidiem, bet valsts atbalsts VPP projektu sagatavošanā būtu ierobežots līdz 75%

Ekonomikas ministrs

A.K.Kariņš

2008.05.13. 9:14:00

3760

Māris Bērziņš

Maris.Berzins@em.gov.lv; 7013045

(Ministru kabineta
2005.gada 23.marta
rīkojums Nr.188)

**Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādņu
kopsavilkums**

Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes”, (apstiprinātas ar Ministru kabineta 23.03.2005. rīkojumu Nr. 188); Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes (informatīvā daļa)

Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādņu mērķis ir noteikt valsts un privātās partnerības politiku Latvijā, identificējot problēmas un nosakot mērķi, pamatprincipus un rīcības virzienus.

Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnēs ir identificētas šādas galvenās problēmas veiksmīgai Latvijas valsts un privātās partnerības (turpmāk – partnerība) mehānisma izmantošanai:

- 1) koordinācijas trūkums starp institūcijām partnerības jomā;
- 2) partnerības instruments netiek saistīts ar publisko investīciju plāniem un programmām (pašvaldību, valsts un ES);
- 3) partnerības procesu atbalstošo finansiālo un metodoloģisko instrumentu trūkums;
- 4) labai starptautiskai praksei atbilstošu partnerības projektu trūkums, kurus varētu izmantot par labu paraugu gan sabiedrībai, gan valsts sektora administrācijai;
- 5) trūkumi tiesību aktu kopumā, kas regulē partnerību;
- 6) zināšanu trūkums par partnerības mehānismu sabiedrībā, valsts institūcijās un pašvaldībās.

Lai sasniegtu šajās pamatnostādnēs izvirzīto partnerības politikas mērķi – panākt, lai partnerība kļūst par nozīmīgu mehānismu publisko pakalpojumu un infrastruktūras nodrošināšanā, kā arī novērstu minētās problēmas, tiek noteikti šādi uzdevumi:

- 1) nostiprināt partnerības procesu koordinējošo institūciju spējas un ietekmi, lai panāktu koordinētu procesa attīstību un stiprinātu partnerības projektu kvalitāti;
- 2) noteikt partnerības projektu sagatavošanas un uzraudzības kārtību Latvijā;
- 3) pilnveidot partnerības politikas vadības modeli, izveidojot starpministriju darba grupu un partnerības konsultatīvo padomi;
- 4) veikt tautsaimniecības nozaru analīzi partnerības skatījumā, noteikt prioritārās nozares, kurās tiktu izmantota partnerība, un izveidot projektu sarakstu prioritārā secībā;
- 5) izstrādāt kārtību, kādā izvēlas lietderīgāko projekta finansēšanas modeli, lai īstenotu publisko investīciju projektus;
- 6) nodrošināt partnerības instrumenta izmantošanu investīciju plānos un programmās;
- 7) izveidot finansiālo valsts atbalsta instrumentu projektu sagatavošanai – partnerības projektu sagatavošanas fondu (uz noteiktu laikposmu);
- 8) sagatavot metodoloģiju partnerības projektu vadības ciklam;
- 9) izstrādāt tipveida dokumentus partnerības projektu sagatavošanai;
- 10) pilnveidot Koncesiju likumu;
- 11) veikt nozaru normatīvo aktu analīzi;
- 12) izveidot efektīvu informācijas apmaiņu ar partnerības projektu īstenotājiem būtisku juridisku nepilnību identificēšanai un novēršanai;

Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes”, (apstiprinātas ar Ministru kabineta 23.03.2005. rīkojumu Nr. 188); Latvijas valsts un privātās partnerības veicināšanas pamatnostādnes (informatīvā daļa)

13) lai iegūtu nepieciešamo informāciju un labai starptautiskai praksei atbilstošu pieredzi, veidot ciešu sadarbību ar Eiropas Savienības dalībvalstu atbildīgajām institūcijām un Eiropas Komisiju par partnerības politikas īstenošanu;

14) sagatavot partnerības apmācību programmas publiskajām institūcijām;

15) izveidot regulāru informatīvo semināru programmas valsts institūciju un pašvaldību darbiniekiem;

16) izveidot partnerības komunikācijas stratēģiju;

17) izveidot un regulāri atjaunot partnerības mājas lapu internetā, kurā būtu apkopota visa informācija (piemēram, skaidrojošie materiāli, normatīvie akti, metodoloģija un vadlīnijas, standartizēti dokumenti, aktualitātes, situācijas raksturojums).

Pamatnostādņu ieviešanas pasākumi vidējā termiņā ir saistīti ar valsts budžeta izdevumu palielināšanu. 2005.gadā partnerības politikas īstenošanai no valsts budžeta Ekonomikas ministrija un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra saņem līdzekļus, kas sedz tikai Ekonomikas ministrijas Koncesiju nodaļas un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras partnerības nodaļas darbinieku atalgojumu un administratīvos izdevumus. Pamatnostādnēs noteikts indikatīvs nepieciešamais finansējums partnerības politikas īstenošanai.

Pamatnostādņu ieviešana notiks pakāpeniski līdz 2009.gadam. Pēc pamatnostādņu akceptēšanas tiek paredzēts izstrādāt Latvijas valsts un privātās partnerības politikas rīcības plānu. Katru gadu ir paredzēts sniegt pārskatu par pamatnostādņu ieviešanu.

Ekonomikas ministrs

A.K.Kariņš